

Segunda Carta de San Pablo a los CORINTIOS

Saludo

1 ¹Yu, Pablo cawāmechcū, Dios yure cū caboro jūgori Jesucristo yaū apóstol* cū caquetibujerotijoū majū yū ãniña. Bairo marī yaū, Timoteo mena mūjāā ūubueri majā Dios ya poa macāana Corinto macā macāñanarē mūjāā woajou yū átiya. Tunu bairoa aperā Dios ya poa macāana Acaya yepa nippetiropū macāana cūärē woajou yū átiya. ²Bairi tunu marī Pacū Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mūjāā na joneomoáto. Caroaro yerijörō ãnimasiríqüē cūärē mūjāā na joneomoáto.

Sufrimientos de Pablo

³Diore cū marī basapeoto, marī Quetiupau Jesucristo Pacū majūrē. Cūā, marī Pacū marīrē caíñamai majū niñami. Cū, Dios pñame tocānacánia roro popiye marī catügoñayapapuaro, marī yeri ñuo joroque caátinucūū niñami. ⁴Cū pñame nippetiro roro popiye marī catām̄onucūrō, marī juáatinemonucūñami. Bairo marī cū caátiere masírō, marī cūā roro popiye cabairrē na marī juátinemomasígarā. Marīrē cū cajuátinemomasírō jícarō tūnia marī cūā aperrē na marī juátinemogarā. ⁵Jesucristo

yarā ãnirī popiye cū cabairicarorea bairo popiye marī bainucūña. Bairo nocárō popiye marī catām̄orō cárōā marī catügoñatutuapee cūärē marī jonucūñami. ⁶Bairi jāā cūā popiye jāā tām̄onucūña. Caroaro netōmasírī Jesucristo mena mūjāā catügoñatutuapeere borā, jāā pñame roro popiye jāā tām̄onucūña. Bairo popiye jāā cabaimiatacūärē, jāā juátinemonucūñami Dios, jāā cūā mūjāärē jāā cajuátinemomasíparore bairo ī. Bairo jāärē iñacórī yua, mūjāā pñame tūgoñaaenarē bairo tutuaro mena mūjāā nucānetōmasícōágara popiye jāärēa bairo mūjāā catām̄onucūrījérē yua. ⁷Bairi mūjāā mena caroaro cariape jāā tūgoñatutuacōña. Cariape merē jāā tūgoñamasíña: Mūjāā cūā jāärēa bairo popiye peeto ūno cabairā ãnirī, jāärēa bairo caroaro tūgoñatutuarique cūärē cacugoparā majū mūjāā ãniña Dios cū cajorije majürē yua. ⁸Yu yarā, nocárō popiye Asia yepapū ñana, jāā catām̄orīqüerē mūjāärē jāā quetibujunemoña tunu. Nocárō popiye netōorō majū catām̄orā ãnirī, merē jāā nucājiätieticoabujiowh. Cayasicoapararē bairo jāā tūgoñawū, ti yepapū ñana. ⁹Capajíäecoyasirrē bairo majū jāā tūgoñawū. Bairi, “Marī majū rupaū

mena marí catūgoñarō jūgori marí netōmasiēna,” ī tūgoñamasirī yua, Dios mena jeto jāā tūgoñatutuajūgouw. Cū roque camasā cariacoana na caānimatacūärē, tunu na catinemo joroque caácu cū caānoi, cū mena jeto cariape jāā tūgoñatutuajūgouw.¹⁰ Dios phame roque roro jāā catāmhorijērē jāā netōowī. Bairi cū phame nocárō roro jāā cayasibujopeere jāā netōogħumi. Caroaro cariape jāā tūgoñatutuacānā jāärē Dios cū canetōocōanipeere.¹¹ Tore bairo roro jāā catāmhorijērē jāā netōocōnā niguġi, Diopħre jāā mūjāā cajeniboaata. Bairi marí nipetiropħa jicárō Diore cū marí basapeogarā, nocárō caroaro jāā cū caátiobojarijere iñarī. Capāärā aperā cūa tore bairo cū basapeogarāma.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹²Bairāphu, jicā wāme jūgori jāā useaniñā: Jāā catūgoñaata, caroaro jicárō tūni ati umeħrecōphre jāā átiāniñā. Mūjāā watoapħre āna, tore bairo majū jāā átiāninucūwū. Tiere tūgoñarī jāā useaninucūnā. Tore bairo jāā caátiānie phame jāā majū jāā camasirijē jūgori mee, Dios cañuñānirī tore bairo jāā átiānimasiō joroque átiyami.¹³ Jāā cartaaripħre ricaati wāme bueri mūjāā tūgomawijiao joroque jāā woajoetinucūnā. Bairi cariape jicárō tūni mūjāā catūgomasirō yu boyā jāā caátiāninucūrījērē.¹⁴ Merē bairāphu peeto mūjāā tūgomasíñā jāā caátiāninucūrījērē. Nemojāñurō mūjāā camasíñemorō boyā. Bairi marí Quetiupħa Jesús ati yepapu cū catunuati rūmu caño, caroaro jicárō tūni jāärē masípetiri bero jāā mena mūjāā useanigarā. Jāā cūa mūjāā mena caroaro jicárō tūni jāā useanigarā, mūjāā caátiānajē cūärē iñarī yua.

¹⁵Tore bairo mai tiere masítūgoñarī, caānijūgoro mūjāärē iñiñau

ágatūgoñamiwū. Tore bairo mūjāärē yu cañiñauápata, phugani cárō mūjāärē niñāneséänemobujioħ.¹⁶ Mai, caānijūgoro, Macedonia yepapu ácū, mūjāā niñanetōájūgoga tūgoñamiwū. Tore bero, topu caatách tunuáscú mūjāā niñanetō ánmogamiwū tunu. Bairo yu cabaiata, mūjāā phame Judea yepapu yu caátō, yu mūjāā juátinemo jobujioricarā. Tore bairo yu catūgoñamiatacūärē, cariape yu baimasiepū.¹⁷ Bairi mūjāärē, ḥu caátiipeere caroaro cariape tūgoñaeċūnā, tore bairo niñuparī? Ḫu mūjāärē itoħ, “Yu águ,” o “Yu ápérigh,” phugani cárō niñemopeocħti? Tore bairoa jicā riseroa irāana, jāā iñemopeotinucūnā.

¹⁸Dios cūa caroaro cariape masiñami tiere. “Mūjāärē jāā iñarágarā,” o “Jāā ápérigarā,” jicā riseroa irāana, jāā iñemoetinucūnā. Tiere Dios cūa masiñami.¹⁹ Yuhu, Timoteo, bairi Silvano mena, Jesucristo Dios macu yaye quetire jāā quetibujunucūnā. Cū yaye queti phame cariape niña. Jicā risero imicūnā, ricaati iñiqū mee niña. Torea bairo jāā cūa jicā riseroa jāā busunucūnā.²⁰ Jesucristo phame Dios cū caíquetibujūgoyeticūriqūe nippetirijere caátipeyoh majū niñami. Bairo caáscū cū caānoi, Diore cū marí cabasapeoripa caño, “Bairo to baiáto,” marí iñucūnā.²¹ Cūa niñami Dios mūjāärē, bairi jāā cūärē cabesericu, Jesucristo yarā marí caānimasíparore bairo ī. Tunu bairoa jāärē cū yaye quetire cajūgoquetibujuparā majū jāā cūwū.²² Bairi cū yarā cawāmecuna marí ānio joroque marí ásupi. Espíritu Santore marí yeripu cū joyupi Dios, “Nippetirije cū caijūgoyeticūričárörē bairo átipecyocōagħumi,” marí caímasíparore bairo ī.

²³Baipħa, yu caágatūgoñarīcárörē bairo Corinto macāpu ápériri, jicā

riseroa īmicīā, ricaati ī mee yu baiya. Mujāā, caroaro mujāā caānipeere bori mujāā tūphre yu ápéwū. Tiere Dios cūā cariape masiñami. ²⁴Bairi tutuaro mena mujāā caátipecere mujāā átirotigarā mee, tore bairo jāā quetibujunucūña. Merē bairāpua Dios mena caroaro catūgoñatutuarā mujāā ãniña. Caroaro marī nippetiro useanirīqū̄ mena nemojāñurō Diore marī camasíparore bairo, mujāārē juátinemorā bairo jāā quetibujuya.

2 ¹Bairi yu p̄ame tunu, “Roro na yapapua joroque na yu átibujioñ,” ī, mujāārē ñiñañeséñemou ápéwū. “Atopua yu tuacōaḡ mai,” ñi tūgoñawū. ²Bairi mujāā yapapua joroque mujāā yu cañarījē jūgori yu caápata, ñnoa mena yu tūgoña useanibujiocuti? Mujāā roque yu tūgoña useanio joroque caána majū mujāā ãniña. Bairi roro mujāā yapapua joroque yu átinemogaep̄. ³Bairi merē mujāārē cajūgoye jícā carta mujāā yu woquetibuj̄ jūgoyetijowu. Mujāā tūph yu caáno, yu yapapua joroque mujāā caáperiparore bairo ī, yu woquetibuj̄ jūgoyetijowu. Yu useanio joroque mujāā caáto bootúgoñari tore bairo yu ápu. Bairi cariaapea yu masiñā mujāā mena yu causeaninucúrījērē. Jícarōrērē bairo nicōñā. ⁴Bairua mujāārē yu cawoajori rūmu caáno yu caíwoajopeere tūgoñarī roro majū yapapua yu otinucūwū. Bairo cabaimiatacūrē, mujāā tūgoña yapapua joroque ī mee, mujāārē yu woquetibuj̄jowu. Mujāārē nocárō yu cañamairījērē na masiáto ī roque, tore bairo mujāā yu quetibuj̄ woajowu.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵Bairi ni úcū yure yu yapapua joroque caách puame, yu jeto meerē

tore bairo ácumi. Baipua mujāā cūārē peeto ûno mujāā yapapua joroque ásupi. Netōñucárō majū ñigaecu “peeto ûno” mujāārē ñi quetibujuya. ⁶Tore bairo roro marī baio joroque caácure tutuaro merē capāärápua mujāā mena macāaña mena cūrē mujāā cabeyorique merē ñujāñuña. Tunu mujāā caátinemopee maniña. ⁷Bairi yua, ámerē cūrē roro cū mujāā caátajere masiritiri cū mujāā cajuáto ñuña. Roro netōrō yapapua cū ñimasíetīo joroque ápericoñā. ⁸Bairi tunu mujāārē ñinemoña: Cañijugoro cūrē mujāā camairicárōrē bairoa áme cūārē cū mainemoña. ⁹Bairi cajūgoyep̄ ati wāme yu caquetibujurijere mujāā yu quetibuj̄ woajojugowu. Cariapea, “Yu caátirotirijere na átimasígamíñati,” ī masiḡ, tiere mujāā yu woatujuwū. ¹⁰Ni úcūrē roro mujāā caátajere mujāā camasiritiboaata, yu cūa tiere cū yu masiritibojagu. Bairi roro cū caátaje caámata, cū yu masiriyobojaxu, nocárō mujāārē camai ãnírī Cristo cū caínajoro yua. ¹¹Bairo marī caámeo átimasíata, wātī p̄ame marī rocatu masiétígumi. Bairāpua roro camasáre cū caátitomasíñucúrījērē caroaro majū merē marī masijāñuña.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹²Troas macāp̄ Cristo yaye quetire yu caquetibujuetaro, to macāaña capāärā marī Quetiupua yaye quetire tūgogamiwā. ¹³Bairo na catūgogamiatacūrē, yu p̄ame caroaro yerijörō yu ñimasíep̄ marī yau Titore yu cabocáetaeto jūgori yua. Bairi to macānarē átáje uwiri bero, ato Macedoniap̄ yu atícoap̄ yua.

Victoriosos en Cristo

¹⁴Jícāñ pajiārī majā quetiupua cū capajíätunuetari bose rūmu caetaro,

cū ūmuarē cū capūnaa nucārotirore bairo marī cū canetōrīcārē cūārē Jesucristo mena marī neñarotiyami Dios. Tunu bairoa cajutiñurijē werea ūnie na cabusemugōjoro nipetiropū cabusejesapeticatoare bairo nipetiropure cū yaye quetire quetibujabatoū átiyami Dios marī caquetibujunetorijē jügori. Tiere tūgoñari, “Dios, jää mena mu ūujāñuña,” jää ūnucūña.¹⁵ Bairi marī Jesucristo yarā ána, Dios pñame cū useanio joroque ána, marī átiya. Werea incienso* cajutiñurijērē Jesucristo cū pacure cū cabusemugō jorijere bairo caāna marī ániña. Bairo caroaro cariape marī yeri marī caaninucürijērē nipetiro camasā īñajesa peticoanucūnama. Bairi canetōparā, cayasiparā cūa nipetiro jicārōa īñajesa peticoanucūnama caroaro marī yeri mena marī caátiānierē.¹⁶ Cayasiparā pñamerā, marī pñame carorije capūnirijē cabusejorore bairo na marī ániña. Marī ūna cū yaye quetire catūgousarā cū canetōparā pñamerā, marī pñame caroa cajutiñurijē cabusejorore bairo na marī ániña. Bairi ni jicāū ūcū cū majūa cū camasirijē mena Dios yayere quetibuju masiēcāmi. Dios cū camasiōrījē jügori roque quetibuju masiñami.¹⁷ Bairāpna capārā aperā Dios yaye quetire quetibujuganucūnama, tie mena paíro wapatagarā. Jää pñamea narē bairo jää áperinucūña. Jesucristo yarā, Dios cū cajoricarā áñirī, cū cañajoro caroaro cariape nucibugorique mena jää quetibujunucūña.

El mensaje del nuevo pacto

3 ¹Mujāärē tunu atore bairo jää caquetibujata, “Jää majūa jää caátiere iñarī, jää mujāä cabasapeopee boyo,” írä mee jää iñā. Tunu bairoa

mujāä pñame jääärē masimiracūä, “Tie na cabuerije ūujāñuña,” aperā mujāä na caíwoabojajügoyetirica pürörē mujāä bootügoñaañati? ¿O ti pürō ūnorē mujāärē jää cajeninucürōrē mujāä boyati? Tore bairo jeninucūñama aperā mujāätu caquetibujunetorijē majā.² Mujāä pñame roque ti pürō ūnorē bairo caāna majū mujāä ániña. Bairi noa ūna camasā, mujāärē jää caquetibujuriye jügori mujāä yeripu tūgoñawasoari caroaro cariape mujāä caátiānierē iñarī, “Pablojää na cabuerije ūujāñuña,” na caípee niña.³ Bairo jää caquetibujuro jügori Jesucristo pñame mujāä yeri wasoao joroque mujāä ásupi. Camasā apeye ūnie buipu na cawoaturo ūnorē bairo jügori mee, Espíritu Santo cacati majū cū camasirijē jügori mujāä yeri wasoao joroque mujāä ásupi. Apeye ütā ūnie bui mee, camasā cū yarā yeripure woatuure bairo mujāä wasoayupi.

⁴Bairi Dios mena jää catügoñatutuarije jügori tore bairo cariape mujāärē jää iñasíña, Jesucristo yarā áñirī.⁵ Jää majū jää camasirijē jügori mee, Dios jääärē cū camasiōjorije jügori roque tore bairo caroaro jää átiānajē cutimasíña.⁶ Dios pñame roque masiríqüerē jowí, camasarē cawāma wāme cū caátiobojacüríqüerē jää caquetibujumasiñarore bairo i. Cū caátiobojacüríqüē pñame bui macājē paperapu woaturiquere bairo mee niña. Espíritu Santo jügori marī pupeapu yeri tūgoñawasoarieque majū niña. Moisés áñacū cū caroticüríqüerē na cawoatucüríqüē ūnie marī yasio joroque caátipee majū niña. Espíritu Santo, Dios Yeri pñame roque marī caátiocāñ ninucūñ joroque caácū majū niñami.

⁷⁻⁸Tie roticüríqüē ütāäpū Dios cū cawoaturique pñame nocárō tutuaro

caasiyabatorije mena etajūgoyupa. Bairo israelita majā puame tiere Moisés ānacū cū caneatō, cū riapére peeto ūno cūārē īnacānamu masiēsupa. Bairo tutuaro mena caasiyabatomia tacūārē, jīcā rāmū caāno, caasiyabatorije capetipee āñupā. Bairo tie Moisés ānacū cū caroticūrīqūē camasā na yasio joroce caátipee puame caasiyarije mena caetarique caāmata, inocārō tutuaro netōrō to etaetibujocuti camasārē cawāma wāme Dios cū caátibojacūrīqūē! Espíritu Santo marī yeripū cū caānie puame roque netōjāñurō caroa niña. ⁹Bairo iğū niña: Jīcā wāme roticūrīqūē caasiyarije mena caetarique caāmata, inocārō tutuaro netōrō to etaetibujocuti Dios yaye queti, camasārē, “Carorije wapa mánarē bairo mujāñ niñaña,” cū caírīqūē queti puame! ¹⁰Bairi Jesucristo yaye cawāma queti mena cajūgoyepū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē marī caīnacōñaata, caānimajūrījērē bairo mee tuacōña yua. Bairo Jesucristo yaye queti puame ūnetōmajūcōña. ¹¹Tore bairo caasiyabatorije capetipee yoaro jāñurō caānajē caāmata, nemojāñurō caroa majū niña capetietie Jesucristo yaye queti puame roque.

¹²“Di rāmū ūno Jesucristo yaye queti capetietie niña,” ī tūgoñarī, uwiricaro mano camasārē tiere na jāā quetibūjūnucūña. ¹³Moisés ānacū cū caátatore bairo jāā, jāā áperinucūña. Cū ānacū puame, “Israelita* majā yu riapé caasiyarije capetiro īñarema,” ī, cū riapére juti asero mena būgatonucūñañupā. Cū ānacūrē bairo yasiori jāā quetibūjūnucūña camasārē. ¹⁴Bairāpūa, ti yutea macāāna israelita majā tiere tūgopuo esupa. Āme cūārē torea bairo na pārāmerā cūā

tūgopuo etinucūña ma Dios na cū caquetibūjūgamirijērē. Na camasīpeere juti asero caēnotarore bairo na ēñotatonucūña. Bairo ānimirācūā, Jesucristo mena na catūgoñatutuata roque, tie Dios yaye caroa quetire tūgomasi jātigarāma. ¹⁵Āmepū cūārē Moisés ānacū cū cawoaturica tutirire buerā, tūgopuo jīatietinucūña ma. Caroaro na catūgomasībujiopeere mai, juti aserore bairo na ēñotacōā ninucūña na catūgoñarījēpūre. ¹⁶Bairo cabaimiatacūārē, ni jīcāñ ūcū roro cū caátinucūrījērē pitiri Dios puamerē cū catūgousajūgoata, jutirore bairo caēnotarije peticoagaro yua. Bairo cabairo, caroaro tūgomasī jāgogumi yua Dios yaye quetire. ¹⁷Marī Quetiupau cū caátie, bairi Espíritu Santo cū caátie cūā jīcārōrē bairo niña. Bairi noo ūno Espíritu Santo cū caāmata, ūne ūnie mano caroaro cariape átiānimasīñama camasā. ¹⁸Bairo cabairo jāgori yua marī nipetiro Jesucristo yarā caāna puame juti asero ūno mena cabugatoecorārē bairo mee marī āniña. Dios yaye quetire caroaro cariape merē marī masiña. Tunu bairoa īñoorōrē muipū cū caasirocaturore bairo marī cūā caroaro marī caátiānie, marī Quetiupau yaye nocārō caroa macājērē marī áti īñonucūña camasārē. Marī Quetiupau, cū Yeri Espíritu Santo jāgori marī wasoanutuao joroque marī átinucūñami marī yeri marī catūgoñarījērē. Bairo cū caáto jāgori yua, tocānacā rāmua nemojāñurō cūrē bairo caānajēcūna marī áninemonutuanucūña.

4 ¹Dios puame jāārē caīñamai
ānirī cū yaye caroa quetire jāā quetibūjūnecōrotijowī camasārē. Bairo cū caátirotiricarā ānirī jāā puame tiere paajutiricaro mano caroaro

jää quetibujunucūña. ²Bairi tunu cañuena yasioropu rorije na caátie ûnie caboborijere jää boetinucūña. Ítorique mena Dios yaye quetire jää quetibujuetinucūña. Diore caíñapeoecorā ãnirī tie queti cūärē wasoaricaro mano caroaro cariape jää quetibujunucūña. Tore bairo cariape macãajérē jää caquetibujurijere jääärē camasirā tiere caroaro masicōñama. ³¿Bairi jää caquetibujurijere noa na tûgopuoetinucûñati? Cayasiparā jeto tiere tûgopuoetinucûñama Jesucristo camasârē cū canetôrîjê quetire. ⁴Cariape na catûgogaetie bui, ati yepa macâacū quetiupau wâtí puame caroaro na catûgomasibujiopeere catûgomasiénaré bairo na átiéñotayami. Bairi caíñapâmasiêna muipu cū caasibatorijere na caíñacanumumasietinucûrõrêa bairo na cūä Jesucristo yaye nocârõ caroa quetire di rûmu ûno tûgomasiëtînucûñama. Nocârõ caroú, Dios catutuaus cū caânaejé cutiere bairo caânaejecu yaye quetire na tûgomasiëtîo joroque átinucûñami wâtí. ⁵Jää puame, jää majüä jää caátiere na íroáto írã mee, mûjâärê jää quetibujunetinucûña. Jesucristo marí Quetiupau jícâa cū caâniere quetibujurâ jää átinucûña. Bairi jää puame mûjâärê capaabojarâ, cajuáti majârê bairo jää âninucûña, Jesucristore jää caíñamairijé jâgori yua. ⁶Dios puame cawâmapaupure ati yepa naitiârõ caânimiricârõrê to busuo joroque ásupi. Cûa niñami ãime cûärê marí yeri canaitiârõpu caâniere bairo marí caânaejé cutiere cabusuropu to ânio joroque caâch majü. Tore bairo átinucûñami Dios, cū macû Jesucristo nocârõ cañuus caroaro cū caátiere ïnarí bero, Dios cū caânaejé cutiere marí camasíparore bairo ï Jesucristo jâgori.

El vivir por la fe

⁷Bairi atie Dios nocârõ cû catutuarijere jää camasînucûrîjê puame, cawapacutie netôjâñurô jäärê cañurijé niña. Bairo tiere masíri aperâ camasârê na jää quetibujunetinucûña. Bairo caquetibujurâ nimirâcûä, ati rupaus puamerâ catutuaenaré bairo caâna jää âniña, ríru cawatiyasiparure bairo yua. Bairo jää cabaiânierâ ïñarí nipetiro camasâ, “Na catutuarije jûgori mee, Dios cû catutuarije jûgori roque tore bairo quetibuju masiñama,” jää ï masinucûñama. ⁸Ati yepapure âna, roro popiye jää bainucûña. Bairo cabairâ nimirâcûä, “¿dope bairo marí bairâti?” di rûmu ûno jää ï tûgoñaetinucûña. Tunu bairoa roro popiye jää cabairije mena tûgoña yapapuamirâcûä, di rûmu jää quetibuju jânaetinucûña. ⁹Roro popiye jää tâmuo joroque jää átiepenuctûñama. Bairo roro na caâna jää caânimiatacûrâ, Dios puame di rûmu ûno jää aweyoetinucûñami. Jääärê capajâamasirâ nimirâcûä, jää yeri puamerâ dope átiyasiomasietînâma. ¹⁰Bairi noo jää caânucûrîpaus cârõ jää cûä Jesucristo roro na cû caâtiecogaricarorea bairo roro cayasicoaparârê jää ânicotenucûña jää wapanâ jûgori. Bairo Jesucristo cû cabairiquere bairo jää cûä roro popiye tâmhomirâcûä, caroaro cû caânaejé cutie macâajé cûärê jää áti ïnomasînucûña camasârê. ¹¹Tunu bairoa jää nipetiro, tocânaçâ rûmu capajâecoparârê bairo jeto jää âninucûña, Jesucristo yarâ ânirî. Bairo cabairâ nimirâcûä, caroaro Jesucristo cû catutuarijere camasârê caáti ïnoparâ jää âniña ati rupaus cayasisa rupaus mena. ¹²Tore bairo jää puame Jesucristo yaye quetire quetibujurâ,

roro jää tām̄onucūña. Bairo jää cabaimiatacūrē, jää caquetibujurije jūgori mūjää p̄ame yeri capetietiere cacūgoparā majū mūjää āniña.

¹³Bairo Dios jäärē cū cacetemasinucūrijerē tūgoñatutuari uwiricaro mano jää quetibujunucūña cū yaye quetire. Torea bairo ī woatuyupa Dios ya tutipū cēärē: “Dios mena tūgoñatutuari cū yaye quetire uwiricaro mano camasārē na yu quetibujunucūña,” ī woatuyupi. ¹⁴Bairi cariape merē marī masiña: Dios p̄ame, Jesucristo cū cariacoamia tacūrē cū catitunuo joroque cū caátatorea bairo jää cēärē jää catiogumi. Bairo jää catiori bero mūjää jīcārōa marī neágumi cū caāno um̄recóop yua. ¹⁵Nipetiro popiye jää catām̄orijē bainucūña, caroaro mūjää canetōmasípeere īrō. Bairo mūjää mena macāaña aperā nemojāñurō Cristore* catūgousarā na caāninemoata, nemojāñurō Dios cūrē cū na cabasapeopee cū nigaro, nocārō marī mena cañiu cū caāno jūgori.

¹⁶Bairi popiye baimirācūña, jää p̄ame cayeritutuaenarē bairo jää tūgoña yapapuaetinucūña. Ati rupaū mena tocānacā rūm̄ua cabusua jūgoyecuna nimirācūña, jää yeri jää catūgoñarijē p̄ame nemojāñurō jōp̄ame cawāma yeri majū cacūgorā jää ānjūgoyecutinucūña. ¹⁷Bairop̄a atie, ati yepapū āna roro popiye jää catām̄onucūrijē capetipee niña. Bairi ñe mee niña jäärē. Bairo popiye baimirācūña, cabero netōjāñurō caroa capetietipeere cacūgoparā majū jää āniña. ¹⁸Bairo cabairo jūgori butioro majū ati yepa macājē caānierē jää īroaetinucūña. Bairi āme marī cañaaetinucūrijē um̄recóo macājē Dios marī cū cajopee p̄amerē jää īroanucūña. Ati yepa macājē

capetipee majū niña. Um̄recóopu macājē roque tocānacā rūm̄ua caānicōāninucūpee majū niña.

5 ¹Bairi marī rupaū p̄ame ati yepa macāa wiire bairo niña. Ti wii caboorarea bairo cabooapa rupaū majū niña. Bairo marī rupaū caboomiatacūrē, Dios p̄ame roque caroa rupaū majū marī qūenogumi um̄recóopu. Ti rupaū p̄ame di rūmu ūno caboaeti rupaū, capetieti rupaū majū nigaro. Camasā na caáta rupaū mee nigaro. Tiere merē caroaro marī masiçōāña. ²Bairi marī p̄ame ati rupaū mena āna, marī jutinucūña. iTame! Merē āmea um̄recóo macāa rupaū marī ya rupaū caānipa rupaupu roquere marī ānicōāgamiña. ³Ti rupaū cawāma rupaū cūgo wasoari cawāma jutii cajāñawasoarē bairo marī ānigarā. Bairi carupaū mánarē bairo marī āmerīgarā yua um̄recóopre. ⁴Bairi ati yepapū āna mai, marī yeri jīnijānucūña, roro cayapapuanucūrā ānirī. Marī p̄ame marī rupaure cajutiwe ecorārē bairo marī ānigaetiya. Torea bairo Dios marīrē cawāma rupaū cū cajāñawasoaro roquere marī boyo. Bairo Dios marī cū caáto ati rupaū cayasiñiatacūrē, cawāma rupaū p̄ame ānjūgogaro yua. ⁵Dios p̄ame roque tore bairo marī cabaimasípeere marī qūenoyubojuā átiyami um̄recóopre. Cūa, marī jowī cū Yeri Espíritu Santo cūrē, cawāma rupaū mena marī cacaticōānipeere marī cacūgomasañparore bairo ī yua.

⁶Bairi marī p̄ame Dios mena marī tūgoñatutuacōāniña. Ati rupaū marī caānjūgori rupaū mena āna, marī Quetiup̄a tūpu caāmerārē bairo caāna marī āniña. ⁷Āmerē mai, cū marī īnaetinucūña. Bairo cūrē cañaaena nimirācūña, cū mena marī tūgoñatutuacōāña. ⁸Ati rupaure marī

pitigacupe, jicoquei marī Quetiupau tupa marī caāniparore bairo īrā. ⁹Bairi tocānacāni jāñurípua marī Quetiupau marirē cū caīñauseanipeere marī bonucūña. Tore bairo marī boyo, ati rupau marī cacūgori rūmu caāno, o cūtu umurecōpu marī caāmatacūārē yua. ¹⁰Marī nipetiro Jesucristo cū caīñabeseri rūmu caāno, ati yepapu āna tocānacā wāme marī caātajere, cūrē caīñabese ecoparā majū marī āniña. Ti rūmu caāno ati rupau mena āna, caroa wāme, o rori wāme marī caāta wāme cārō īñacōñari, tie wapa marī wapa jogumi.

El mensaje de la paz

¹¹Bairi, “Marī Quetiupaure nipetiro camasā cū na canucābūgoro boyo,” ī tūgoñari, camasārē Cristo yaye quetire na masiō joroque jāā átiñātiganucūña. Tore bairo caroaro cariape jāā catūgoñanucūrījērē Dios cūā masicōñami. Bairi mūjāā cūā tiere mūjāā camasirō ñuña. ¹²Mūjāärē tunu atore bairo jāā caquetibujuata, “Jāā majūā jāā caátiere īñarī mūjāā cabasapeopee boyo,” īrārē bairo mee jāā īña. Bairo puame mūjāā caátore borā jāā īña: Jāā caátiänierē caroaro masicōñari, “Cariape quetibujyama Pablojāā,” aperā ricaati caquetibujurārē na mūjāā caíquetibujumasipee ñnierē borā jāā īña. Tore bairo átimasietimirā, ricaati caquetibujurā puame, “Cañurā niñama,” īñucūñama, camasārē na rupau bui macājē jetore caíñarā nimiracūā. Camasā na yeri na catūgoñarījēpure masiëtimiracūā, tore bairo ī bhsunucūñama. ¹³Na ñuña jāärē, “Mecūrā baiyama,” jāā na caíñiñatacūārē, jāā puame Dios yaye macājērē ána jāā átiya. Ape watoara caroaro cariape jāā

caátiere mūjāā caíñaaata, caroaro mūjāā caátiänimasipeere ána jāā átinucūña. ¹⁴Jesucristo būtioro marirē cū camairijērē tūgoñari popiye baimiracūā, cū caborore bairo jāā átiñajē cūtinucūña. Jesucristo jicāñā marī nipetiro popiye marī cabaibujoriquere marī riabojayupi. Bairi cū mena cariaricarārē bairo marī tuaya. Bairo cū cariabojariquere cariape jāā camasijūgoricapañphina yua, tocānacā rūmu cū carotirore bairo jeto jāā átinucūña. ¹⁵Marī carorije wapare netōgu, marī riabojayupi Jesús. Bairo tiere tūgoñari marī majūā marī caboro caáperiparā marī āniña. Marī Quetiupau marī carorije wapare riabojari bero cacatitunuricū cū carotirore bairo jeto caátiparā marī āniña.

¹⁶Bairi jāā puame ati umurecō macāña, aperā camasārē bui macājē na rupau na caíñabeserore bairo jāā áperinucūña. Mai, cajūgoyepure torea bairo yu tūgoñarīqūē cūtimiwy. “Jesucristo, cabugoro macācū ácūmi,” ñi tūgoñanucūmiwy yu cūā. Ámerē yua, bairo mee yu tūgoñana. ¹⁷Bairi ni jicāñū tūcū Jesucristore catūgousajūgo ape yeri cacūgoypu niñami. Roro cū caátiñucūrīqūērē caátiñanaricūpu niñami. Bairo roro cajūgoyepu cū caátiñajērē pitiri bero, caroa macājē jeto caátiñinucūū majū tuayami yua.

¹⁸Atie nipetirije Dios marī cū cajuhátie, marī cū caátiñobojiye niña. Cū puame jicā yeri pūnarē bairo cū mena marī ānio joroque marī ásupi Jesucristo marī Quetiupau jūgori. Tunu bairo nipetiro camasā cū mena jicā yeri pūnaacñarē bairo na ānio joroque ī, cū yaye quetire jāā quetibujyenetōrotiwī. ¹⁹Bairo puame īgu ñiñama: Dios puame ati umurecō macāña nipetirore Jesucristo mena

na catūgoñatutuaro jūgori cū mena jīcā yeri pūnaacūnarē bairo na ānio joroque ácu baiyami. Camasā roro na caátinucūrījērē na netōbojagūmi Dios, Jesús mena na catūgoñatutuata. Tie caroa quetire camasā na camasíparore bairo ī, jāā quetibujunetōrotiwī.

²⁰Bairi Jesucristo yaye quetire cabuerā, cū cacūrīcārā majū jāā āniña. Mūjārē Dios cū majūā cū caátirotirijere, jāā jūgori mūjārē tore bairo átirotiyami: Dios mena busuqūēnoña. Cū mena jīcā yericūnarē bairo ānajēcusa. ²¹Cristo carorije caápei cū caánimia tacūrē, marī carorije wapa cū riao joroque ásupi Dios. Bairo cū ásupi cū macārē, carorije wapa mánarē bairo marī cū caíñaparore bairo ī.

6 ¹Bairi yua, jāā puame Dios yaye paariquere cajuátinemorārē bairo caaña ãnirī mūjārē jāā īňa: Dios nocārō caňuu ãnirī mūjāā cū cajuátiānerē īñateeticōāña. ²Torea bairo īcūñupī Dios cū ya tutipū cūrē:

“Yoaro mee yure mu cajénirījērē mu yu tūgobojagu.

Bairo mu tūgobojari yua,
camasārē yu canetōrī rūmūrē
mu yu juátinemogu,” ī
quetibujyupi cū ya tutipure.

Bairi āmea āno baiya Diore marī catūgousamasāipa rūmu majū. iĀmea Dios marī carorije wapare cū canetōrī rūmu majū āno baiya!

³Bairi jāā puame noa ūnarē jīcāni ūno roro jāā áti īñoetinucūña. Jāā paarique cawapa manie, cabugoro macājārē bairo to tuaeticōato īrā, roro aperārē jāā áti īñoetinucūña. ⁴Bairo puame roque jāā átinucūña: Nipetiro dise ūnie jāā caáti wāme cárō Dios paabojari majā jāā caánierē jāā áti īñoaninucūña. Popiye tāmhuomirācūā, tūgoñenaarē bairo tiere caroaro mena jāā nucācōānucūña. Tunu bairoa

jāārē carusarijere, jāārē roro na caátingarije cūrē caroaro mena jāā tūgoñanetōcōānucūña. ⁵Tunu apeyera roro jāā na cabape eperije, roro preso jorica wiiripū jāā na cacüeperije cūrē jāā nucānetōcōānucūña. Jāārē roro átigarā, aperā neñarī na caawajatuti epenucūrījē, apeye tutuaro jāā capaanucūrījē, popiye ñamii cūrē jāā cawugoa tāmhuonucūrījē, tie nipetirijere jāā nucānetōcōānucūña. Tore bairo caroaro jāā canucāmasārījē jūgori Diore paabojari majā jāā caánierē jāā īñonucūña. ⁶Torea bairo caroarā jāā yeri jāā caánajē cutie, cariape macājārē queti caroaro jāā catūgomasārījē cūrē camasārē jāā áti īñoaninucūña. Tunu bairoa patowācārīcārō mano caroaro yeri jörō caána ãnirī camasārē caroaro na jāā juátinemonucūña. Tunu bairo Espíritu Santo jāā mena cū caáno jūgori caroaro cariape itoricaro mano camasārē jāā camairijē jūgori nipetiro camasā masñama Dios yarā paabojari majā jāā caánierē. ⁷Tunu bairoa jāā caquetibujyurije cariape macājārē quetire, Dios cū catutuarije jāā mena caáno jūgori nipetiro camasā masñama Dios yarā paabojari majā jāā caánierē. Bairi jāā puame cariape ãnimasārī yua, wātirē jāā canetōnucāpeere, o jāā camasatoye cutipee cūrē jāā cūgonucūña. Tie, cariape ãnimasārīqūē puame jāā besure bairo caánie majū niňa. Tie jāgori di rūmu ūno jāā wapana roro jāārē na caátingaro jāā īñotamasānucūña. ⁸Bairi camasā puame ape rūmūrē jāā īroanucūña. Ape rūmu caánorē bútioro jāā īñatenucūña. Ape rūmu caáno caroaro busuñucūñama jāā caátiānerē. Ape watoare roro busupainucūñama jāā caátiānerē. Ape rūmūrē caítopairārē bairo jāā

íñanucūñama, caroaro cariape jää caquetibujumiatacäärē. ⁹Tunu bairoa caroaro jääärē camasírā nimiräcää, ape majä na camasíena ünarē bairo jää íñanucūñama. Cariacoanarē bairo tügoñamiräcää, jää masacutí anijügonucüña. Apeyera popiye jää baio joroque átimiräcää, jää pajáreteinucüñama bairapua.

¹⁰Tunu bairoa yapapuarärē bairo baumiräcää, tocänacä rämuña jää useanicöö ninucüña. Tunu apeyera cabopacarärē bairo nimiräcää, jää caquetibujurije jügori capäärä camasärē cabopacaenarē bairo na änio joroque na jää átinucüña. Tunu ñe ünie cacügoenarē bairo baumiräcää, nipetiro jää cügocööna jääärē carusarijere.

¹¹Yü yarä Corinto macääna, cariape itoricaro mano jícärō tñi jää cabairijere mujääärē jää quetibujuya. Jää camasä cütiänie nipetirijere mujää masiö joroque jää quetibujuya. ¹²Jää pñame mujää mena ricaati wäme jää tügoñaríqüe cuperinucüña. Mujää pñame roque jääärē roro ricaati tügoñaríqüe ünie mena jää mujää íña áninucüña mujää yeripu mena. ¹³Bairi mujääärē atore bairo yu átirotiya, jícää capacü cü pünaaré beyou, cü caátirotirore bairo yua: Yü mena caroaro tügoñaríqüecusa. Ricaati wäme yure tügoña macäëticööna. Yü, mujää mena caroaro yu catügoñauseenirörē bairo mujää cüä caroaro tügoñaríqüecusa yu menaré.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴Jesucristo yaye quetire catügousaena mena áñijesoeticööna. Dope bairo caroa, carorije mena jícärō ánimasiëtiña. Tunu bairo cabusurije cüä busumiröcää, canaitiäríjé mena jícärō ámerínuñama. ¹⁵Torea bairo

Jesucristo wäti mena jícärō tñia na caämeo useanipee maniña. Bairi apei Jesucristore catügousaehü cüä apei catügousaechü mena caroaro jícärō ánimasiëtiña. ¹⁶Tunu bairoa apeyera ñe ünie jügori Dios ya wii ñubuerica wii pñame aperä na jügüärē na cañubuerije macäajé mena jícärō áñijesomasiëtiña. Maräa, Dios, cacati majü ya wiire bairo caäna majü marí ániña. Cü majü cüä atore bairo íñupi marí mena cü caänipeere:

“Na mena áçü, na watoapu yu áñiñesëäghü ti yepapure.

Yüa, na pacü Dios majü yu áñigu. Bairi na pñame yu ya poa macääna majü nigaräma jícä macärē bairo yua,’ íñupi Dios.

¹⁷Tunu apeyera bairi atore bairo íñemoñami marí Quetiupau: ‘Carorä watoare ámericööna. Na watoare tocäröö witiweyocööna.

Tunu bairoa carorije ünie cañuetie cüärē peeto üno ápericööna. Bairo mujää caáto roque yua, yu yarä majü mujää yu átigü.

¹⁸Bairo mujää átiri, yu pñame mujää pacü majü yu áñigu. Mujää pñame yu pünaa caämtua, carömia cüä, yu pünaa majü mujää áñigarä yua,’ í quetibujuyami marí Quetiupau nocärö catutuaü majü yua,” í woatuyupa Dios cü caíriqüeré cü ya tutipu.

7 ¹Bairi yu yarä, yu camairä, atie mujääärē yu caquetibujurije pñame tirümpua Dios caroaro marí cü caátiqa jügoyeticüríqüe majü niña. Tore bairo cabairo jügori marí pñame, roro marí baio joroque caátiere caátiecoeticöö ninucüpará marí ániña. Marí yerire caroaro ugueri manoré bairo cacügopará marí ániña. Marí

rupau cūārē torea bairo cacūgoparā marī āniña. Diore cū tūgoüsari, nē ūnie wapa mána caroarā majū cū caīñajoro caāniparā marī āniña.

La conversión de los corintios

² Jāā mena asiaeticōāna. iMujāā yeripu jāārē bootūgoñaña! Jāā p̄ame noa ūna mena roro na jāā āmerīnucūwū. Tunu bairoa noa ūnarē roro jāā áperinucūwū. Tunu bairoa ni jīcā ūcū mujāā mena macāācūrē jāā ītoñesēāerpu. ³Atiere yu caibusmata, mujāārē roro b̄uspaicotei mee ūniña. Meré bairina mujāārē cajūgoyepu ū quetibūjwu: Mujāā, yu mena jīcā yericñarē bairo caāna mujāā āniña. Catiāna, jīcā poa marī āniña. Marī cariaro beropu cūārē, jīcā poa marī ānigarā. ⁴Bairi caroaro cariape mena mujāā yu quetibūjuya, mujāārē caroaro camasī ānirī. Tunu bairoa caroaro mujāā caátiānerē masírī b̄utioro majū yu tūgoña ūseaniña mujāā mena yua. Popiye yu cabairije watoa to ānimiatacūärē, yu yeri ūniña. Bairo caroaro yeri ūnurī yua, mujāā mena paio yu tūgoña ūseaniña.

⁵Ato Macedonia yepapu jāā caetaricaro beropumaí, di rāmu jāā yeri jāētīmajūcōāna. Popiye jāā cabainucūrījē tocānacāþra nicōā cotenucūnā jāārē. Tie jūgori roro tāmhonucūrī yua, b̄utioro jāā yeri uwitūgoñarīqūē mena jāā āninucūwū. ⁶Tore bairo jāā cabaimiatacūärē, aperā cayapapuarārē na tūgoñatutuawēpu joroque caácu, Dios p̄ame jāā tūgoñawēpu joroque jāā ámi marī yau Tito cū caetarije jūgori yua. ⁷Bairapu cū caetarije jūgori jeto meerē īnarī, jāā yeri tūgoñawēpuwū. Cū cūā caroaro mujāā caátiānerē īnarī, nocārō mujāā mena cū catūgoñauseanirijērē īnarī, jāā cūā jāā yeri tūgoña ūseaniwū.

Bairi cū p̄ame jāārē b̄utioro mujāā caīñagarije queti cūārē jāā quetibūjwu Tito. Tunu bairoa roro popiye mujāā jūgori yu cabairijere tūgori, b̄utioro mujāā catūgoña yapapuarije cūārē jāā quetibūjwu. Tie nipetirije quetire tūgori roque yua, nemojāñurō yu tūgoña ūseaninucūnā.

⁸Cajūgoyepu mujāā yu cawoajorica carta jūgori mujāā yapapuao joroque mujāā yu ápu mai. Bairo mujāā baio joroque átimicā, yu p̄ame āmerē yu yapapuuetinucūnā. Baipu, cajūgoyepu ti cartare yu cawoaturi rūmūrē b̄utioro yu tūgoña yapapuawu. Bairopu, yoaroaca mee mujāā yapapuao joroque ásupa yu carta p̄ame yua. ⁹Bairi āmerē yu tūgoña ūseanijāñuña. Ti carta mujāārē yapapuao joroque caátaje meerē yu ūseaniña baipu. Yu cawoajoriquere tūgori yua, mujāā carorijere yapapua tūgoñarī, Dios p̄amerē cū mujāā catūgoñsariquere masírī, b̄utioro yu ūseaniña. Bairo cūrē cū tūgoüsari yua, popiye bai yapapuamiracā, cū caborore bairo jeto mujāā caátiānucūnā. Bairo mujāā caátiānerē īnarī, “Narē roro marī ápeyupa,” jāā ī tūgoña ūseaninucūnā yua. ¹⁰Jīcā caāmūrē roro popiye cū tāmho joroque átimasīñami Dios, roro cū caátinucūrījērē cū capitimasíparore bairo ī. Bairo cū cayeri wasoata, qūñā jesoyami Dios. Bairo roro cū caátiere cū capitiro īnarī yua, Dios cū netōgūmi roro cū cabaibujopee. Yasiricaropu ápérigumi. Bairi dope bairo p̄ame ī yapapua masiā mano yua. Cabaimiatacūärē, ni ūcū roro popiye cū yaye wapa baiyapapuamicā, Dios mena cū cabusñqñēnoeticōāta, yasicoagumi. ¹¹Roro popiye mujāā tāmho joroque mujāā cū caátinucūrījērē mujāā canucānetōcōā nucūrījērē īnarī

useaninucūñami mūjāā mena Dios. iPopiye mūjāā catūgoñayapapuaro bero ape yeri mūjāā tūgoñao joroque caátajere tūgoñañijate! Bairi mūjāā yu caquetibujūwoajoriquere bueri bero, tie caírōrē bairo nūcūbūgorique mena mūjāā tūgoyupa. Tunu bairoa yu cūärē nūcūbūgorique mena caroaro yu mūjāā tūgoñotayupa aperā yure roro na caíbujiopere yua. Bairi yua roro mūjāā caátinucūrijē mena tūgoña yapapuari yoaro mee tiere mūjāā cūñupā carorijere. Bairo roro mūjāā caátinucūrijē mena tūgoña uwiri, yu puame mūjāā mena yu caáno mūjāā bootūgoñañupā. Bairo tūgoña uwiri, roro caáçu mūjāā mena macāacū cūärē mūjāā cabeyogaetimiricárē yua tutuaro mena cū mūjāā beyoyupa. Tore bairo mūjāā caátipetimasírijē jūgori yua, "Carorijere caboenan niñama," mūjāā i ñagarāma aperā camasā.¹² Bairo mūjāärē woajou, roro caátcure, bairi cū pacu roro caátiecoricu jeto meerē tūgoñarī yu woajowu. Mūjāā cūärē tūgoñarī tore bairo yu quetibujū woajowu. Dios cū caíñajoropu jāärē caroaro mūjāā catúgoñusarijere mūjāā masō joroque i, ti cartare mūjāā yu woajowu.¹³ Atie jāärē mūjāā camaitúgoñaríjere queti tūgori bero, jāā yeri tūgoñatutuacóaña.

Bairapua tie jūgori jeto meerē tūgori jāā yeri tūgoñatutuaya. Tito cūä, caroaro mena cū mūjāā cabocáriquere cū causeaniríjere iñarī, jāā cūä butioro jāā yeri tūgoña useaniña. Bairi mūjāā puame Titore cū yeri ñuo joroque cū mūjāā ásupa tunu.¹⁴ Merē Tito mūjāā tupu cū caápáro jūgoyepua, "Caroaro mu bocágaráma Corinto macáaña," cū ñi quetibujū jūgoyetiwu. Bairi cū yu caírícárörē bairo caroaro mena cū mūjāā bocáyupa Titore. Yu puame cariape

jeto tocānacānia ñi busunucūña. Dirāmu ñino mūjāärē caítohre bairo ñietinucūña. Bairi mūjāā cabairijere Titore yu caíquetibujūricarea bairo cariape baiyupa.¹⁵ Tunu bairoa cū puame, cū mūjāā caátajere tūgoñarī, mūjāärē tūgoñamaijāñunucūñami, nocárō nūcūbūgorique mena cū bocári, cū caíríjere mūjāā catúgoñusarijere jūgori.¹⁶ iBairi caroaro mūjāā caátiñjögocóñipeere tūgoñarī, batioro majū yu useaniña!

Generosidad en las ofrendas

8 ¹Bairi ámerē apeyera, yu yará mūjāärē jāā quetibujūgaya nocárō Dios cū camairíjē jūgori ñubueri majā Macedonia macáaña caroaro na caátiñierē.² Na puame roro popiye majū wātī na cū caátieco rotimiatacūärē, caroaro useaniríqñē mena tūgoñusacóña ninucūñama. Tunu bairoa cabopacarā majürē bairo nimiracūä, cabopacaenarē bairo paio jícarō tūni Diore na cajorijere jonucūñama. Aperárē na cacúgorije mena na juátinemonucūñama.³ Yu cūä tore bairo na caátiere ñiñanucúwū. Na cacúgoro cárō na cacúgorijere na jomasínucūñama aperā cabopacarárē. Ape watoara na cacúgoro netójāñurō na jonucūñama cabopacarárē. Na caboro, na caátimasírō tore bairo átinucūñama aperárē. Bairi tiere yu masijáñuña.⁴ Bairo caátimasírā ñirí jāā cūärē butioro tie dinere na cajuátie macāajérē jāā cañebojaro bomiwā. Dios ya poa macáaña Jerusalén macáñanaré juátilgarā, butioro tiere jāā cañebojaro bomiwā.⁵ Na puame jāā catúgoñarō netójāñurō caroaro juátinemomasiwā. Cañijúgoro na majū yerire cū jorárē bairo caroaro marí Quetiupare cū tūgoñusa ñüpā. To bero jāā cūärē na cacúgorije mena

jää jħátinemowā Dios cū caátirotirore bairo caroaro jīcārō tūni yua. ⁶Bairi mħejjātū cū ārē tie mħejjā caroaro mena mħejjā caneñorijē macājjērē bħutioro cū jää jerotijoya tunu Titore. Merē cajugoyepu mħejjā watoare tie ūnie mħejjā caneñorijērē jejgħogupi. ⁷Mħejjā roque nipetirijere netōjāñurō aperā netōrō caátimasirā mħejjā āniña. Bairo caána ānirī aperā netōjāñurō Jesucristo mena mħejjā tħġoñatutuaya. Tunu aperā netōrō camasirā ānirī, aperā netōjāñurō Dios yaye quetire mħejjā quetibvju nucūnā. Tunu bairoa cotericaro mano jīcārō tūni caroa wāmberē mħejjā átinucūnā. Jää cū ārē aperā netōjāñurō jää mħejjā mainucūnā. Bairo nipetirije caátiānimasirā ānirī, netōjāñurō Jerusalén macāna cabopacarārē cajuhá tinemoparā majū mħejjā āniña.

⁸Baipha mħejjārē rotiricarore bairo majū, ī mee niñā. Aperā, cabopacarārē na cajuhá timasirō cārō, na cajuháti iñonucūrījērē mħejjā quetibvju għiex niñā. Tiġie masirī, mħejjā cū ā cariapea aperārē mħejjā camairjērē mħejjā áti iñomasīgarā aperā camasārē. ⁹Marī Quetiupu Jesucristo nocārō cañu ānirī marī camasārē cū cabopaca iñarjērē mħejjā masiñā. Cū pħame nipetiro upaq nimicūn, ati yepapħre ācū, cabopacarārē bairo ānīnucūnūp, mħejjārē netōgħu. Nipetirije marī cacugoparore bairo ī, bairo baiyupi.

¹⁰Yhix pħame caroaro mħejjā caátiānipeere bo, atore bairo mħejjārē yu quetibvju. Ji cū mapurē, "Cabopacarārē na marī jħátiroa," iż-żi l-ġuqnejet jeto meerē mħejjā ápu. Yoaro cotericaro mano caroaro jīcārō bairo tie dinerore mħejjā jeneñonup. ¹¹Bairo mħejjā caátimasirō cārō caána ānirī mħejjā caátiġajugor carore a bairo caroaro jīcārō tūni átiyaprocōānā.

Caānijugoripaure caroaro useanir iż-żu mena mħejjā caátiġugomasirīcārōrē bairo átiyaparoya. ¹²Bairi ni jīcānū ūcū cariapea cajogħu cū caāmata, cū cajomasirō cārō cū joáto. Tore bairo cū caátimasirījērē Dios cariapea iñnajesoyami. Bairi Dios puame cacugħenaré iñnamicūnā, netōjāñurō jenietinucūnami camasārē. Na cajomasirō cārō jeto jēninetinucūnami apeye ūnie na cajopeere.

¹³Mħejjā pħame cabopacarārē Jerusalén macānarē netōjāñurō jħátimirā, cabopacanetōrārē bairo mħejjā tuao joroque, ī mee niñā. ¹⁴Jīcārōrē bairo ānajēċusa ī, tore bairo ni quetibvju. Āmerē mħejjā cacugorje ūnie mena na mħejjā jħátimasīnā. Cabero na cū ā na cacugorje ūnie mena mħejjārē jħátbu bitor. Tore bairo mħejjā caāmeo ápata, ñe ūnie rusaeto jīcārō tūni mħejjā cū għogħarā mħejjārē carusarijere. ¹⁵Tore a bairo ī quetibvju Dios yaye na cawoaturica tutipu cū ārē: "Jīcān cappee cacugħo nimicūnā, netōjāñurō cugħo ġewwa. Apei petoaca cacugħou cū ārē ñe cū rusaetigaro, petoaca cū cacugħomiatacċārē," ī woatuyupi.

Tito y sus compañeros

¹⁶Caroaro mħejjā caānipeere bo, bħutioro yu catugħoñanucūrōrē bairo Tito cū ārē tħgoñao joroque cū asupi Dios. Bairo tiġie tħgoñarā, yu pħame, "Yu mena mu hix jañu," cū iñnucūnā Diopħre. ¹⁷Bairi caānijugor Titore mħejjā tħpu yu caárotiro, caroaro mena yħwix. Caroaro mħejjā caānipeere bħutioro cabotugħo nā ānirī āmerē yua cū maju cū caboro mħejjā iñħan ayami.

¹⁸Tito mena apeire mħejjā tħpu cū yu joya. Cū pħame marī yaure bairo caācū, marīrē bairo catugħousau

niñami. Cūrē nippetiro ñubueri majā caroaro cū bussunucūñama, Jesucristo camasārē cū canetōrīqūē quetire cū cūa cū caquetibvjunetōnucūrījē jūgori.¹⁹ Apeyera cūrē, ñubueri majā cū besewā jāärē cabapacutiñesēñapare. Bairo dinero mūjāä caneñorīqūérē jāä cajeátó, cū cūa jāä mena bapacutiágħumi. Bairo tie dinero neñorīqūérē jeáti, marí yarā Jerusalén macāänarē jāä cabatorije jūgori marí Quetiupare camasā cū na basapeo joroque ána jāä átigarā. Tunu bairoa jāä bairo dinerore jorā, camasārē tutuaro marí caāmeo jūtigarijere na masiō joroque ána jāä átigarā.²⁰ Jāä pūame pairo dinerore neñorī, jāä cajeátiere iñarī, būtioro mūjāä cabusupairo jāä boetiya. Bairi capāärā mena tie neñorīqūérē jāä jeágaya.²¹ Bairi tunu caroaro jīcárō tūni jeto jāä átimasínucūña. Bairapua marí Quetiupare cū cañajoro jeto meerē tore bairo jāä átinucūña. Camasā cūa caroaro na caíñaparore bairo īrā, tore bairo jīcárō tāni jāä átinucūña.

²²Na, yū cajorā menarē apei cūärē cū yū jonemoña marí yaure bairo caäcūrē. Cū pūame cañua majū niñami. Nippetiri wāme camasārē cotericaro mano cū cajuátingarijere jāä áti iñonucūñami. Áme roquere yua, caroaro mūjāä caátiānie mena tūgoñatutuari netojāñurō mūjāä jūatinemogayami.²³ Bairi aperā ūna mūjāärē, “¿Noa cū añañati Tito?” na caíñeniñaata, atore bairo na mūjāä īwā: “Tito, Pablo bapa, cū mena capaari majōcū niñami. Jāärē cajuátingemou majū niñami,” na mūjāä ī quetibvjūwa. Tunu bairoa marí yarā Tito mena caañarē na cajēniñatacūärē, atore bairo na mūjāä īwā: “Ánoa aperā pūamea, ñubueri majā na cajoricarā niñama. Na cūa marírē bairo Cristore* caíroari majā niñama,” na mūjāä ī

quetibvjūwa.²⁴ Bairi mūjāä pūame naré caroaro nūcūbħgorique mena na bocáya. Na īroaya. Bairo na mūjāä caíroarije quetire tūgorā, nippetiro ñubueri majā pūari macāänna pūame cariapea masigarāma mūjāä, Corinto macāänna, caroaro mūjāä caátiānierē jāä caquetibvjunetōnucūrījē.

La colecta para los hermanos

9 ¹Marí yarā, marírē bairo Dios mena catūgoñatutuarārē jūatáje macāäjē pūamerā, capee mūjāä yū caquetibvjūwoatujopee mee niña bairopua. ²Merē caroaro mūjāä, Acaya yepa macāänna, mūjāä majū aperārē jīcárō tūni mūjāä cajuátimasínijérē yū masiñānuña. Bairi torea bairo cariape caroaro mūjāä cajuátiere na yū quetibvjunecūña ato Macedonia yepa macāänna cūärē. Ji cūmapua mūjāä pūame cotericaro mano aperārē mūjāä jūatigawu. Bairo mūjāä caátimasínijérē tūgori, nippetiro jāñuripua ato Macedonia yepa macāänna cūa mūjāä caátorea bairo aperārē jūatinemogayama. ³Tore bairo mūjāärē ī quetibvjūmicūña, marí yarārē mūjāä tūph yū joya, mūjāä cabairijere cariape yū caíñiatacūärē ricaati to cabaietiparore bairo ī yua. Yū caíñorē bairo cariape aperārē na mūjāä jūatigancūña mūjāä caátimasirō cárō. Tiere ato macāänna na masiáto ī, na yū joya marí yarārē. Bairo īgħi niñia: Caroaro jicoquei mūjāä cajopeere mūjāä qūenoyuwa, īgħi niñia. ⁴Ape watoara ato Macedonia yepa macāänna mena ácú, mūjāä cajopeere qūenoyuena mūjāä cacotero mūjāä yū eta tāmħogaetiya. Tore bairo mūjāä cabaieticōta, bobooro jāä pūame jāä tāmħobujiorā, “Caroaro jūatimasiñama Corinto macāänna,” mūjāä mena jāä caítugoñatutuamiañatacūärē, tore bairo

jīcārō tūni mūjāā caápericōāta yua. Tunu bairoa mūjāā cūā boboro mūjāā netōbujiōrā, tore jīcārō tūni mūjāā cajopeere neñorī mūjāā cacoteeticōāta, ato Macedonia yepa macāāna na caíñarō yua. ⁵Tore bairo cabaipeere tūgoñamasírī, “Marī yarā aperārē na tūpū cajopee āno,” irí caānijūgoro mūjāā tūpū caíñañesēparārē na yū jojūgoyetiya. Tunu bairoa na pūame topū etarā, mūjāā caneñopee carusaata, mūjāā jūneñoritobojagarāma, mūjāā caátigajūgoricaroreo bairo yua. Tore bairo mūjāā majūā mūjāā caneñomasírījē jūgori yua, caroaro cabopacarārē na mūjāā cajuhátimasírījērē mūjāā áti iñogarā. Tore bairo mūjāā majūā mūjāā cajogarijere mūjāā cajogaeticōāta, aperā būtioro na caípajūgoro jūgoripū cajori majārē bairo mūjāā tuabujorā.

⁶Cariape tūgoñanijate atie iñiqūrē: “Petoaca otere caotei petoaca ríca jeyami; apei pairo otere caotei pairo ríca jeyami.” ⁷Bairi mūjāā yeripū mūjāā cajopeere tūgoñapetiri bero, mūjāā cajomasírō cárō jīcārō tāni joya. Jogaetimirácūā, mūjāā yeripū roro tūgoñarī mūjāā cajoata, ñuétīna. Dios pūame caroaro yeri ñuriqūē mena marī cajogarijere marī cajoro caroaro iñauhseaninucūñami. ⁸Cū pūame tocānacā wāmepu caroare pairo majū mūjāā jomasíñami. Bairo cū cajoata, mūjāā pūame ñe ünie rūsaricaro mano caroaro mūjāā ñanimasígarā. Tunu bairoa tie mūjāārē cū cajorije carusarije ünie mena tocānacā wāme caroaro átajere mūjāā átimasígarā camasā cabopacarā mena. ⁹Atore bairo Dios ya tutipū cūärē iñ woatuyupa:

“Ni ücū, cañuñ ñanirī cabopacarārē caroaro mena na joyami narē carusarijere.

Bairo caroaro na cū caátiānie di rūmu ûno petietigarō.

Tocānacā rūmuñia nicōā ninucūgaro,” iñ quetibujuya Dios ya tutipure.

¹⁰Dios pūame, ote, marī caote ugapeere cūñupī. Tunu bairoa ugarique cūärē nipetirijere marī jonucūñami. Cū pūame roque mūjāā jogumi nipetirije mūjāā caotepeere. Tunu bairoa cūā, tie mūjāā caoterije to putio joroque átigumi. Bairo Dios cū caáto yua, mūjāā pūame pairo mūjāā cūgogarā. Tie mena caroaro jīcārō tūni cabopacarārē na mūjāā jūátimemo masigarā. ¹¹Bairo Dios mūjāā cū caáto jūgori, tocānacā wāme ñe ünie rūsaricaro mano mūjāā cūgogarā Dios cū cajorijere. Tie mena aperā cabopacarārē caroaro jīcārō tūni na mūjāā jūátimasígarā yua. Tunu bairoa mūjāā majū neñorí cabopacarārē mūjāā cajorijere jāā cajeáto iñarā, na, marī yarā pūame Diore būtioro cū basapeogarāma. “Jāā mena mū ñumajūcōñā,” qūígarāma Diore. ¹²Mai, tie marī yarārē mūjāā caneñojorije jāā cajeátie pūame, narē carusarijere jāā cajeátie jeto mee niña. Caroaro na mūjāā caátie jūgori Dios cūärē, “Jāā mena mū ñumajūcōñā,” na iñbasapeo joroque ána mūjāā átiya. ¹³Bairo mūjāā caáto, na pūame būtioro cū basapeogarāma. Tore bairo na, cabopacarārē na mūjāā cajuátiere iñarī, masigarāma caria caroa queti Cristo yayere mūjāā catágousarijere yua. Bairi na cāñ Diore qūíroagarāma, nocárō caroaro narē na mūjāā cajuátiere jūgori. Tunu bairoa nipetiro aperā cabopacarā cūärē na mūjāā cajuátiere iñarī, būtioro Diore qūíroagarāma.

¹⁴Tunu apeyerá na pūame caroaro tūgoñamairiqūē mena būtioro Diopure mūjāā jéniboya nucūgarāma. Dios nocárō cañuñ ñanirī narē mūjāā jūgori caroaro na cū caátiere iñarī, na pūame

būtioro Diore cū basapeo nucūgarāma.

¹⁵Dios marī mena ñumajūcōñami.

Nocārō cañuu ñanirī cū macūrē marī joyupi. iTiere tūgoñari ati risero mena dope bairo pñame pairo netōjāñurō ñ basapeo masiñ maa!

La autoridad de Pablo como apóstol

10

¹Yu, Pablo, Cristo caroaro mena cū cabeyorije, caroaro cū cañnamairijē mena mñjārē yu quetibñjuya. Bairāpua, jīcārā yure ñucūñama: “Ato marī watoapu áñesëñ, marī uwire bairo tutuaro mena mee marī quetibñjuyucūñama. Bairo tutuaro mena mee quetibñjumicñā, yoaropu ãcū pñame, tutuaro netōrō marī quetibñjuy woajonucūñama,” ñi bñusñucūñama. ²Bairi mñjārē ñiña: To mñjāa tñpu yu cañña etari rñmu cañno, yure tore bairo roro cañbusñjärē tutuaro mena na yu quetibñjyo joroque yu na ápericóñato. ³I Yu tutimasíñna, tame! Na pñame jää bñusñpairā, “Na majū na catügoñarijē mena jügori na caátiñanierē quetibñjuyucūñama,” jää ñ bñusñjuyucūñama. Jääñ na cabusñpai jñaeticóñata, cotericaro mano tutuaro mena na yu tutigu. ⁴Bairāpua, camasñ ati rupañ cacñgorā marī cañnierē marī masiñna. Bairo marī cabaimiatacñärē, jää pñame ati ñmurecōo macañana camasärē bairo jää átiñajé cñperiya. ⁵Jää catutuñanie ati ñmurecōo macañajé ñnie mee niña. Dios cū catutuarije mena jügori roque carorije quetibñjuriquere quetibñjuñetōñucñao joroque jää átimasñucūñama. Torea bairo roro na cabusñpainucñrijē cññärē jää quetibñjuyromasiñna. ⁶Bairi jää pñame Dios cū catutuarije jügori tocñacñ wñme ricaati aperā na cabue ñnotarije, Jesucristore na boetio joroque caátiere jää, cariape jää quetibñjuyromasiñna

camasärē. Bairo jää caátimasñrijē mena camasñ na majū na catügoñarijérē caroa wñme pñame tñgoñawasoari, Cristo* cū caborore bairo na átiñario joroque na jää átimasíñna. Bairo jää caátimasñro yua, na pñame cū, Cristore cū tñgousagaráma. ⁷Bairi jää pñame cotericaro mano nipetiro Cristore cabañbotiorárē popiye na baio joroque na jää átimasígará. Mñjää pñame Jesucristore caroaro mñjää catügoñasapetiro beropu, tore bairo na jää popiye peyojánagará.

⁸Mñjää pñame yu cabaurije bui macañajé jetore mñjää iñapeonucúñna. Yu yeri yu catügoñatutuarije pñame roquere mñjää masiñetñucúñna. Bairi ni jícañ ñcñ cariapea, “Jesucristo yañ yu ñniña,” cañnucñ cū cañmata, jää, Jesucristo yarā jää cañnie cññärē cū camasípee niña. ⁹Yu pñame jää carotimasñrijē buipeoropu jääñ mñjää cañroapeere quetibñjumicñā, tie mena yu tñgoñaboboetiya. Marī Quetiuprañ pñame roque tore bairo jää carotimasípeere jää jowí. Jesucristo mena mñjää yeripu nemojāñurō cū mñjää catügoñatutua nutuaparore bairo ñ, tore bairo jää roticúñwi. Mñjääñ jää yapapuo reo joroque ñ mee, tore jää quetibñju roticúñwi marī Quetiuprañ. ¹⁰Bairi yu pñame yu cawoquetibñjuyorije mena, “Corinto macā macañana na tñgoña uwiñato,” ñ mee, tore bairo ñi quetibñju woajoya. Aperá jícaññ yu cawoajorijere iñarí, bairo ñucúñama: “Tutuaro mena marirē quetibñju woatujomicñā, cū majū etañ pñame, tutuaro mena ni ñcññ quetibñju masiñetññami. Tunu bairoa caroaro cariape caquetibñjuecñ niñami,” ñi bñusñpairáñucúñama. ¹¹Tore bairo jääñ roro cañbusñpairā atore bairo na camasñro yu boyá: Yoaropu ñanirī tutuaro yu caíquetibñjurorea

bairo m̄ejāā watoa ācū cūā, yu caátie mena tutuaro m̄ejāā yu quetibujū masiñā. Tiere na camasirō yu boyā.

¹²Bairi jāā puame jāā majūā jāā cabairijere īnacōñarī, o aperā na majūā na caánierē caroaro na cabusubotiorije mena na caírōrē bairo caíbusuetiparā jāā ãniñā. Na, aperā puame catūgoñamasiñā niñāma, tore bairo cabusurā. Na puame na majūā na caátie mena busurā, o aperā na caátie mena īcōñarā, roro catūgoñamasiñā majū ãna īnāma. ¹³Bairi jāā puame roque tie ūnierē caáperiparā jāā ãniñā. Tiere jāā átirotietiyami Dios. Cū puame jícārō tūni jāā caátimasípeere cōñarīcárōrē bairo jāā átibojacūnucūñami. Bairi Dios puame roque m̄ejāā Corinto macāñāna tūp̄r̄ jāā quetibujūñesēāō joroque jāā ámi. ¹⁴Bairi jāā puame m̄ejāärē Cristo yaye caroa quetire caquetibujūjūñgoricarā majū jāā ãniñā. Bairi m̄ejāärē quetibujū ãna, jāärē Dios cū caquetibujūñroticürīcárō netōjāñurō ãna mee jāā átiya. ¹⁵Bairi jāā puame aperā m̄ejāā watoapu na caquetibujūriquere īñarī, "Jāā roque tiere jāā quetibujūñwū," jāā iéñtñucūñā. Jesucristo mena nemojāñurō m̄ejāā catūgoñatutuapeere borā, nemojāñurō m̄ejāärē jāā quetibujugaya. Bairo bori, Dios jāärē cū caquetibujūñroticürīcárōrē bairo jícārō tānia quetibujūrā jāā átiya. ¹⁶Bairo m̄ejāärē quetibujūñparori bero, m̄ejāā jāgoye nocárō cayoaropu macāñāna cūärē caroa quetire quetibujūñesēägarā jāā átiya. Bairāp̄ha aperā caquetibujūrā majā na caquetibujūñesēärīcā macārīpu jāā quetibujūñpérigarā. "Aperā na capaariquere ēmarā m̄ejāā átiya," jāärē ī bussupairema," irā, to ūnopu jāā ánuçügaya.

¹⁷Tore bairo Dios yaye cūā ī quetibujūya: "Ni jícāū ūcū, 'Caroaro

majū yu paamasiñā," cū majūā cū caátimasírijē mena caínucūñ cū caámata, 'Dios nocárō caroaro cū camasírijē jūgori roque, caroaro yu paamasiñā,' cū caípee puame roque ūnūña," ī quetibujūya Dios yaye busuriqē. ¹⁸Bairi ni jícāū ūcū cū majūā cū paariquere cū cañajesoro netōjāñurō wapacutiya cū paariquere Dios cū cañajesorije puame roque.

Pablo y los falsos apóstoles

11 ¹ jBairi roro masacaciecure bairo yu caíbushnucüríjērē m̄ejāā canucácōamasirō yu boyā! Dise wāme ūnie yu caquetibujūrije caámata cūärē, tiere nucānetōcōñā. ²M̄ejāärē roro tūgoñau mee yu baiya. Dios m̄ejāärē īñamairī yu cū caquetibujurotirique jūgori m̄ejāärē quetibujū yu átiya. Dios m̄ejāärē cū cañnamairörē bairo yu cūā būtioro m̄ejāärē yu maiñā. Bairo m̄ejāärē mairī yu puame jícāñā, Jesucristo jetore cū m̄ejāā catūgousaro yu boyā. Bairo bori, m̄ejāärē ūnie cawapa cūgoena cañurā majū cū cañajoro m̄ejāā baio joroque yu átigaya, caroarā ūnie cawapa cūgoena majū Jesucristo tūp̄re m̄ejāā caetamasíparore bairo ī. ³Baip̄ha, aperā m̄ejāärē na caítopee ūnierē yu tūgoña uwijāñuña. Wātī, cū caítopairije mena Evare cū caítoricarorea bairo m̄ejāā cūā aperārē m̄ejāā caítoecopee ūnierē yu tūgoña uwijāñuña. Bairo m̄ejāärē na caítoata yua, m̄ejāā puame Jesucristore caboenarē bairo caroaro nucübujorique mena jícārō tūni cū m̄ejāā īroaetibujorā. ⁴Bairi noa ūna m̄ejāärē jāā caquetibujūjūñgoricu Jesucristo yaye queti meerē caquetibujūrā cūärē caroaro mena na m̄ejāā tūgousaganucūñā. Tunu

bairoa jäǟ caquetibujuricaro bero, Espíritu Santo majürē muijäǟ yeripu cabocánericarā nimiräcüǟ, apei espíritu ücü cüärē caroaro cǖ muijäǟ ñeganucüña. Apeyera Dios yaye queti camasärē cǖ canetöríqǖ quetire catügousajügoricarā nimiräcüǟ, ricaati quetibujuriquere caquetibujurǟ cüärē na muijäǟ tügoousaganucüña. ⁵Baipua, muijäǟ catügousanucürǟ ūna caítopairǟ, jäǟ, apóstolea majǟ netörō̄ caánitügoñarǟ roca majǖ macäacürē bairo yū tügoñaétiña. ⁶Yū puame yū cabusuriye mena caroaro caquetibujüjǟ ámeomasiećǖ yū ácǖ. Bairo caäcǖ nimicüǟ, Dios yaye macäähérē masiríqǖ̄ puamerǟ yū masinetomajücöña. Tie yū camasirijérē muijäǟ yū áti ñinoäninucüña tocáncanänia muijäǟ tüpüre. Noo jäǟ caátie wäme cárō̄ muijäǟrē tiere jäǟ caáti iñorȫ muijäǟ iñanucüña.

⁷Yū puame muijäǟrē caroa queti Dios camasärē cǖ canetöríqǖ̄ queti majürē muijäǟ yū quetibujujugowu. Bairo tiere quetibujǖ ácǖ, muijäǟrē yū wapa jéniepǖ. ¿Ricaati wäme muijäǟrē roro áchato, tore bairo wapa jéniećǖ muijäǟ yū quetibujuyupari? Yū puame bopacooro yū baiwǖ, muijäǟ puame caroaro majǖ muijäǟ caánimasipeere boǖ. ⁸Ape poari caaña nübuéri majǟ yure dinero jowǟ, muijäǟrē yū cajuátimasíparore bairo irǟ. Baipua bairo yū na cadinero joriuke jügori narë dinero émaurë bairo yū ápu. ⁹Muijäǟ watoapu yū caquetibujüñeséär̄̄ watoare, yure carusarije caánimia tacüärē, di rümǖ ūno jicäǖ ūcürē jünurȫ yū jeni patowäcöepǖ. Marí yarǟ Macedonia yepa macäana puame roque yure carusarijere yū jowǟ. Bairi muijäǟrē jünpu yū cajeni patowäcöpeere yū nucäcöawǖ. Baipua

bairo jeto yū nucämasicöǟ ninucügǖ. ¹⁰Cristo nocärō̄ caroaro cariape caquetibujǖ cǖ caänierë camasǖ ñirǖ cüreǟ bairo yū cüǟ cariape muijäǟrē ñiña: Di rümǖ ūno muijäǟ Acaya yepa macäänarë yū dinero jénipatowäcöecǖ. Tiere tügoñari butioro yū yeri ñiña. ¹¹¿Dopé̄ bairo muijäǟrē ñi busucuti? ¿Muijäǟrē cañamaiecǖ ñirǖ tore bairo ñi busucuti? Bairo mee niña. iDios cüǟ caroaro masinämi nocärō̄ muijäǟrē yū cañnamainucüríjérē!

¹²Muijäǟrē yū cabuerije wapare jéniećǖ, yū caquetibujujügoricarore bairo wapa jéniećǖ yū quetibujüñesǟ ninucügǖ. Aperǟ muijäǟrē na caquetibujurije wapa, wapa jénirǖ caquetibujüñesǟnucürǟ, “Pablore bairo jäǟ cüǟ jäǟ paanucüña,” na caímasietíparore bairo i, di rümǖ ūno muijäǟ yū wapa jénietigǖ. ¹³Na puame roque caítopairǟ, apóstolea majǟ mee niñama, “Apóstolea majǟ majǖ jäǟ ñiña,” caírǟ nimiräcǖ. Bairo caírǟ nimiräcǖ, na rupaǖ bui jeto Jesucristo yarǟ apóstolea majärë bairo bautonucüñama. ¹⁴Bairo na caátimasínucüríjérē iñarë, baipua yū tügoña acuetiya. Ape watoara wäti cüǟ umurecöo macäacǖ ángel bauriquere bairo bauriquecuti tomasínucüñami. ¹⁵Tore bairo wäti cüǟ cǖ cabaimasirȫ jügori, cǖ yarǟ caítopairǟ cüreǟ catügousari majǟ puame cüǟ caroare caáti majärë bairo baurique cuti tomasínucüñama. iBairärpa, na ūna jicǟ rümǖ caäno yasi acuagaräma, roro na caátipairije wapa jügori yua!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶Muijäǟrē yū caquetibujujügoricarore bairo muijäǟrē ñinemoña tunu: Ni jicäǖ ūcü yure, “Camecürë bairo quetibujuyami Pablo,” yū qǖ tügoñaeticöato. Bairo camecürë

bairo yure mūjāā caītūgoñata, camecūrēā bairo yu caquetibūjurijere yu tūgopeocōña mai. Mūjāā tūph caāna quetibūjurí majā, na majūā na caátie mena netōnucāgarā, netōjāñurō na caquetibūjurucūrōrēā bairo peeto ūno yu cūrē yu quetibūju roticōña.¹⁷ Bairopha marī majū marī caátie mena marī caāmeo netōnucāgarije cañuetie niña. Camecūrārē bairo quetibūjurique niña. Marī Quetiupau cū cañajesorije ūnie mee niña.¹⁸ Bairo cabaimiatacūrē, bairāphua capārārā ninucūñama na majūā na caátie mena netōnucāgarā caquetibūjurupainucūrā. Bairi, iyu cēā tore bairo yu quetibūjugaya!¹⁹ Mūjāā phame catūgoñamasīrārē bairo tūgoñamirācū, inopērā catūgoñamasīena yaye queti phamerē caroaro mena mūjāā tūgouasanucūñati, tame! ²⁰ Tunu bairoa roro rotirique mena narē caroaro na mūjāā cajuhátinemopeere na cabomiyatacūrē, caroaro mena na mūjāā tūgopeonucūña. Tunu bairoa mūjārē carotieperā, mūjārē caitorí majā ūna cūrē na mūjāā ēñotaentinucūña. Tunu aperā mūjārē cabugoro macāñanrē bairo cañarérā, aperā mūjārē roro na cawasopana paepemiyatacūrē, caroaro mena na mūjāā tūgopeonucūña.²¹ Mūjārē yu caipeere bobotúgoñamicū, atore bairo mūjāā ñiña: iJāā phame cayeritutuaena majūrē bairo tie ūnierē na caátore bairo jāā átiānajē cuperinucūña!

Bairi aperā na majūā na caátie mena caquetibūjurupainucūrā netōrō na caquetibūjumata, yu cēā netōjāñurō mūjāā yu quetibūju masīña. Baipha camecūrēā bairo yu caquetibūjurijere cabaimiatacūrē, atore bairo mūjārē yu quetibūjuya:²² Mūjāā tūph caāna quetibūjurí majā, "Jāā roque hebreo*

majā majū jāā ñiña," i botionucūñama na majūā na caquetibūjurijere mena.

Bairo na caíata, yu cēā hebreo majā yaua yu ñiña. Tunu bairoa, "Israelita* majā Dios cū cabesericarā jāā ñiña," na caíata, yu cēā israelita majā yau majūā yu ñiña. Tunu, "Abraham ñacū párāmerā majū jāā ñiña," na caíata, yu cēā cū párāmi majūā yu ñiña.

²³ Tunu bairoa, "Cristore* paabojarí majā jāā ñiña," na caíatacūrē, yu roque na netōjāñurō cūrē capaabojarí majōch majū yu ñiña. Baipha, atiere bairo yu caibusuata, camecūrē bairo ñiña. Yu phame roque na netōjāñurō Dios yayere yu paanucūña. Na netōjāñurō capee majū popiye preso jorica wiipu yu jo epenucūñama. Tunu bairo na netōjāñurō capee majū yu bape econucūwū. Dios yaye macājārē yu caquetibūjurijere júgori capee majū yu pajāā ecobujionucūwū.²⁴ Jíca wāmo cānacāni majū judío majā quetiuparā yu ñewā. Bairo yu ñerí yua, treinta y nueve cānacāni majū yu bape epenucūwū, yure na cañenucūrō cānacānia.²⁵ Itiani cānacāni majū yucu mena yu paepewā. Jícañi ñitā rupaa mena yu wējāā rocabujowā. Tunu bairoa itiani cānacāni majū cūmuia capairicaph áñeséāñ, yu ruawū. Bairo jícañi yu caruari rūmu caāno yoaro, ñumreco, ñami cūrē yu baa pasawūria capairiya recomacā majūpore. Yu riacoabujowū.²⁶ Bairo aperoriph cañarē quetibūju ñeséāgū, roro majū yu tāmphonucūña. Bairo áñeséānucūñ, riyaa cauwioroph cūrē yu áñucūwū. Tunu bairo uwioro cajerutiri majā na capairiph yu netō áñucūwū. Yu yará jíca yepa macāñana judío majā nimirācūñ, yu wapanarē bairo caāna watoaph yu áñeséānucūwū. Tunu bairo aperā ape yepa macāñana thripu cūrē uwioro yu áñeséānucūwū. Tunu

bairoa capaca macāpū, camasā na camanoripū cārē uwioro yu baiñesēwū. Ria capairiya cārē uwioro yu baiñesēwū. Tunu apeyera, "Jesucristore catūgoasarā jāā āniña," cabugoroa caítopairā watoa cārē uwioro yu baiñesēānucūwū, aperoripū cañanarē quetibujñesēágū. ²⁷ Capee majū popiye yu paanucūwū. Apeyera roro popiye yu tāmphonucūwū. Tunu capee majū yu wgoa tāmphonucūwū yu paarique jūgori. Tunu bairoa capee majū etigu, o ugarique ugagu, popiye yu aua nucānucūwū. Ape watoara capee jutii cacūgoesū anirī roro bopacooro yu yusayate tāmphonucūwū.

²⁸ Atie mujāärē yu caquetibujñerije, apeye mujāärē yu caquetibujñetiataje mena popiye majū tāmphonucūmicā, tocānacā rūmua mujāä, o aperā Dios ya poari macānāna cārē caroaro na cañipeere boü, butioro yu tūgoña patawacānucūña. ²⁹ Bairi ni jicāü ūcū mujāä mena macācāñ Jesucristo yaure cū yapapua joroque aperā cū na caápata, yu cūa cū mena yu yapapua tūgoñanucūña. Tunu bairo ni ūcūrē roro cū átio joroque aperā cū na caápata, yu cūa butioro majū yu tūgoña asianucūña. ³⁰ Yu phame, "Aperā netōrō caquetibujñmasí yu āniña," iřicārō ūnorēä, catutuaecū yu caánierē bairo mujāä yu quetibujñ iňogu. Botiorique mena tutuaro yu quetibujñgaetiya mujāärē. ³¹ Dios, marī Quetiupau Jesucristo pacū cūa masimajūcōñami caroaro cariape yu caquetibujñanucūrījērē. Cūrēä tocānacā rūmua cū marī cabasapeoro ūña. ³² Apeyera Damasco macāpū yu caño quetiupau rey Aretare cajuroti gobernador* phame yu ūerotimiňupi. Bairo yure cañegau anirī, cū ūmua soldauare* ti macā witirica jopepū na coterotiyupi, yure na ūeo joroque ī.

³³ Bairo yure cū cañerotirijere tāgori yua, aperā marī yarā phame yu juáma. Ti macā ūnotaricaro jūgoyepū pii capairi pii mena yu jārī, wii waru jopepū yu pitiyo ruiojowā. Tore bairo yu na caáto, yu rutimasíwū quetiupau gobernador yure cañegaure.

Visiones y revelaciones

12 ¹ Ñe ūnie majū marī átimasíetíñia, marī majū marī caátiere marī caibhusuata. Bairo cabaimiatacārē, yu phame marī Quetiupau qūguericarore bairo yu cū cañoríqüe, cū yaye macājārē yu cū caátiubuo ūnoríqüe macājē cārē mūjāä yu quetibujñgaya. ² Jicāü cañumurē ūñawū caroaro majū Cristore* jicārō tāni catūgoasacōñaninucūñrē. Cū phamerē itia umurecóo tuti buipū cū neámí Cristo. Merē puga wāmo peti rūpore baparicānacā pēnirō cānacā cūma majū netōña cūrē cū caneátato bero. Baipua caroaro majū yu masiñtīña: Ati rupau menaa, o cū yeri jetore rita neácú baibauwī. Dios roque cariape cū caátajere masiñami. ³⁻⁴ Baipua caroaro majū yu masiñña: Cūrē Dios nocārō caroaro caño cū tāpu cū neámí. (Ati rupau menaa o cū yeri jetore rita neácú baibauwī.) Topu etaácu, cū phame busuri cayasorije, ni ūcūrē Dios cū busuriotietie ūnie busurique majūrē tūgoroyawī.

(Mai, Pablo phame versículos
2-4 apei cū cabairiquere i
quetibujñmicā, cabotiogaecū
ānirī cū majūa cū cabairiquere
quetibujugū ūñimi.)

⁵ Bairo yu roque tore bairo camasī
ānirī caroaro netōrō tie mena jūgori yu
baibotio ūnobujiyoa ni ūcū camasochre.
Bairo masimicā, baipua yu majūa
yu camasírijē mena tore bairo yu

átibotiogaetiya. Tie ūnie meerē, yu majūā yu cayeri tūgoñatutuaetie roquere toreia bairo mūjāā yu caáti iñoata, nūcoñabujioro. ⁶Bairo netōjāñurō yu majūā yu caátiere, o yu caírijérē quetibujumicūā, camecūrē bairo quetibuju mee yu baiya baipua. Cariapea quetibuju roque tore bairo ñinucūmiña. Bairo caí nimicūā, baipua buipearo ni jicāū ūcū tie yu caáperie, o yu caétié jūgori yu cū caíroacotero yu boetiya. Caroaro yu caátiäninucüríjérē ñiñabeseri roque yu cū caíroaro nūña.

⁷Bairo marī Quetiupau yaye macääjē nocárō caroare yu cū caátbuiuo iñoríqüē mena jūgori yu cababotioetiparore bairo ī, wātī roro yu cū caátiere éñotaemi Dios. Tie jūgori popiye pota marī rupaure caänorē bairo wātī roro yure cū caátiere éñotaemi Dios. Tie jūgori popiye pota marī rupaure caänorē bairo wātī roro yure cū caátie ninucūña. ⁸Bairo roro popiye yu cabaiänierē yu cū netōáto ī, itiani cānacāni majū Diore cū yu jénimiwū. ⁹Bairo itiani yu cajénimiatacūrē, itianipua atore bairo ñi quetibujuwī: “Mu caírörē bairo yu áperigu. Yu yarā popiye baimirácāā, narē yu mena na tūgoñatutua joroque na yu caátie jūgori, nipetiro camasärē yu catutuarijke nemojāñurō na ñiñomasíña,” ñi quetibujuwī. Bairi popiye yu catämhorijérē tūgoñarī, tie mena yu tūgoña useanicōäna. Tie jūgori nipetiro camasärē Cristo yu cū catutuarijke jorijere na yu áti ñiñomasíña. ¹⁰Tunu bairoa atiere tūgoñarī yu useaniña: Catutuaecure bairo roro popiye yu cabairije, roro yure na caíawajatutinucüríjē, yure carusarije cāärē tūgoñarī yu useaniña. Apeyera Jesucristore yu catügousarije jūgori yure na capajāga ñeséñanucüríjē,

tunu Jesucristo jūgori popiye capee wāme yu cabainucüríjérē tūgoñarī yu useaniña. Bairo roro popiye catutuaecure bairo majū tāmúonucūā puame roque nemojāñurō Cristo jūgori catutuaure bairo majū yu tūgoñanucūña.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹Yu majūā camecūrē bairo ñiñetíña. Mūjāā roque camecūrē bairo ñio joroque yu mūjāā ápu. Mūjāā puame roque yu caátiänierē caroaro yure cabusuparā mūjāā ãanimiña. Bairo yure caroaro cabusuparā nimirácūā, bairo mūjāā áperinucūña. Cabugoro macääcūrē bairo caacū nimicūā, baipua na, mūjāā catügousanucürā, jāā apóstolea majā netōrō caänitügoñarā roca macääcūrē bairo yu ñanitügoñaetíña. ¹²Bairo popiye tāmúomicūā, mūjāā tūpū ácū, nipetiri wāme nocárō Dios cū catutuarije mena áti iñoríqüérē mūjāā yu áti iñóañinucuwā. Tore bairo caroaro yu caátimasírijé jūgori cariapea Jesucristo yaapóstol majū yu caänierē mūjāā masiō joroque yu áti ñiñomiwū. ¹³Baipua jicā wāme jeto aperā Jesucristore catügousari majā poarire yu caátinucürorē bairo mūjāā yu ápewu. Yure carusarije caänimiatacūrē, dirūmū ñino patowācōrō mūjāärē yu jénipatowācōepū. Tore bairo mūjāärē yu cajénietié to cañueticoäta, itiere yu mūjāā masiriyobojawa!

¹⁴Mūjāā tūpū águ, merē qüenoyügoyeti ácū yu átiya. Atie yu caápée mena itiani majū merē mūjāā tūpure ñiñañeséägu. Bairo ati watoare ácū cāā, mūjāā apeye ñiñerē cajénipatowācōürē bairo yu baietigu. Capacua puame na pūnaarē

carusarijere na jomasinucūñama. Na pūnaa puame mee na pacuare carusarijere na jonucūñama. Bairi yu puame mūjāä yu pūnaaë bairo mūjāä caānoi, dise ūnie mūjāä cacūgorijere mūjāä yu jénipatowācōëtigü. Yure mūjāä caíroapee puame jetore yu boyo.¹⁵ Baipua, dise yu cacūgorije caetatuaro cárō mūjāärē yu juátinemogü. Yu majū rupaü mena cūärē popiye yu tāmumomasñña, mūjāä puame caroaro mūjāä caānimasipeere bori. Bairo mūjāärē netōjāñurō yu camaimiatacūärē, mūjāä puame nemojāñurō yure camaiena majū mūjāä tuanucūña.

¹⁶Bairo mūjāärē di rūmu ūno apeye ūnieré yu cajénipato wācōetimiatacūärē, jícāärā atore bairo īnucūñama: “Pablo masírī, marírē ñitoú átiyami. Di rūmu ūno caāno marí camasiéto yua, apeye ūnie marí cacūgorijere jemasígumi,” īnucūñama. ¹⁷Bairi, ćmūjāä tūpu yu cajoricarā mūjāärē ñitori apeye ūnie mūjāä cacūgorijere mūjāä na ēmarí? Ni jícāü ūcū mūjāärē ñitori mūjāä yayere ēmaesupi. ¹⁸Yu puame Titore mūjāä tūpu cū yu jowu. Cū mena apei marí yau Jesucristore catūgoausa cūärē cū yu jowu. Bairo mūjāätu yu cajoricu Tito topu ćacū, ćmūjāärē qūitorí? Mūjāärē jícāni ūno ñoetacuümi. Jää, cū mena pugarápua jícārō tūni jää ānajé cutiya. Jää, pugarápua jícā yerire bairo jää yeri chtinucūña.

¹⁹Ape watoara atore bairo puame mūjāä tūgoñabujiorā: “Caroaro jääärē na nucúbegoáto írā, tore bairo írāma,” jääärē mūjāä í tūgoñarā. Bairo mee jää baiya. Yu yarā, yu camairā, Dios cūä tore bairo bori, jää caátigatúgoñarijérē masicōäñami. Dios mena nemojāñurō mūjāä catúgoñatutuapee puame roquere bori, tore bairo mūjāärē jää

quetibujü ãninucūña. ²⁰Mujāärē yu caññañesëäüáti rāmu caño, caroaro yu mūjāä cañnyuero yu boyo. “Ape watoara ricaati niyubujiorāma,” í tūgoñarī, yu tūgoña uwiya. Carorije macāäjé mena mūjāä caño mūjāä yu eta tāmumogaetiya. Atie ūnie carorije nibujioro mūjāä watoaro bairopua: Ámeo tutirique, ámeo iñña ugrique, ámeo asiarique, aperā netōrō baitúgoñaríqü, roro ámeo bussupairique, causaropu bussupairique, ámeo botiorique, caroaro jícā yericutiri áanimasíetajé cūä nibujioro. Tiere tūgoñarī yu puame yu tūgoña yapapuajāñuña. Bairo mūjāä caāmata, mūjāä cūä buntioro mūjāä yapapuabujiorā, mūjāärē yu catutipeere tūgoñarī yua. ²¹Tunu bairoa ati watoa mūjāärē yu caññañesëäüáti rāmu caño, roro mūjāä caānie jūgori yu Quetiupua Dios puame mūjāä mena yu tūgoñaboboo joroque yu átibujioümi. Nocárō yoaro carorije macāäjérē mūjāä caátiäninucúrijérē tūgoñarī, buntioro yapapuari yu otio joroque yu átibujioümi. Capáärä mūjāä mena macāäna tocānacä wāmē roro ati rupaü mena átieperique ūnieré áti jānaetinucūñama. Tie nipetirijere tūgoñarī yu majúpua buntioro yu tūgoña yapapuajāñuña.

Advertencias y saludos finales

13 ¹Atie mūjāä yu caññañesëäüápee mena meré itiani majū mūjāä tūpure ñiña ñesëägá. Dios ya tutipu bairo í quetibujü woatuyupa: “Pugará, o itiará ūna, apei roro caátacure na cabusujärō ñuña. Bairo na, itiará ūnapua jícárörē bairo na cabusujäata, nipetiro catúgorá cūä na caírörē bairo átimasíñama,” í quetibujuya Dios ya tutipu. ²Bairi

mujāā tūp̄ caāna carorijere caátanarē, o nipetiro to caāna cūrē āme ato mai cayoarop̄a ācū, jīcāni bero tunu mujāārē īnau etanemou yu caquetibujuricarorea bairo finemoña tunu: Ati watoa mujāārē tunu yu caína nesēānemou ápāta, roro caátipairarē yu bopaca īnacū yua. Roro popiye na baio joroque na yu átiḡ. ³Mujāā p̄ame mai yure caria Jesucristo yu cū cajuátiere masīgarā, jīcā wāme áticōna macāār̄a mujāā átiya. Jau, toroque mujāāt̄ aācū, mujāārē yu áti īnoḡ cū catutuarijere. Cristo p̄ame catutuaec̄re bairo mujāā watoare ácūrē bairo bainucūnami. Bairo cabai nimicūā, nocārō cū catutuarijere mujāā áti īnomajūcōānucūnami yu jūgori mujāā turip̄re. ⁴Bairāp̄a, cariapea marī masīna catutuaec̄rea bairo yuc̄p̄aip̄a papuauetecori riariquere. Bairo papuauetecori cariaric̄u nimicūā, Dios cū camasirijē jūgori cacatiric̄u majū niñami. Jāā cūā bairāp̄a Jesucristore aairo roro popiye jāā tāmphonucūnā. Bairo popiye baimirācūā, Jesucristore capitiena ãnirī jāā cūā cārē bairo jāā ãnigarā Dios cū catutuarije jūgori, mujāārē jūatinemogarā yua.

⁵Bairi mujāā majūā caroaro mujāā caátiānierē tūgoña besemasīnā. ¿Cariapea Jesucristo mena marī tūgoñatutuamīnatī? mujāā caít̄tūgoñamasīparore bairo īrā, caroaro tūgoña beseya mujāā caátiere. ⁶Mujāā yerip̄a Jesucristo cū caánierē mujāā tūgoñamasīetīnati? Caít̄topairarē bairo cabugoroa, “Jesucristo yarā jāā ãniña,” mujāā caíata roque, Jesucristo mujāā yerip̄a mácūmi. ⁷Bairo īmīcūā, baip̄a yu p̄ame mujāā mena yu tūgoñatutuacōānā. Bairi jāārē bairāp̄a cariapea Cristo yarā jāā caánierē mujāā masīcōārā.

⁷Bairi jāā p̄ame mujāārē Diophre jāā jénibojanucūnā, dise ūnie carorije macāājērē mujāā caáperiparore bairo īrā. “Na netōrō caroarā majū jāā ãniña,” īgarā mee, mujāārē tore bairo jāā átibojagarā. Caroa macāājē p̄ame roque mujāā caátiāniparore bairo īrā, tore bairo jāā átigarā. “Cabugoroa quetibujurā átiyama,” camasā jāā na caímiatacūrē, bairāp̄a tore bairo jāā átigarā. ⁸Jāā p̄ame dopērā cariape macāājērē ricaati p̄ame jāā baibotiomasītīnā. Cariape macāājē quetibujurique caírōrē bairo p̄ame jeto roque jāā caátimasīnucūpee niña. ⁹Bairi jāā p̄ame jāārē caíñaterā cayeritutuenañarē bairo jāā na caímiatacūrē, tūgoña usenanirīqūē mena jāā ãnicōānucūnā. Mujāārē jūátigarā, tie mena jāā p̄ame popiye jāā catāmphonucūrījē jūgori nemojāñurō Dios mena mujāā catūgoñatutuapeere tūgoñarī jāā usenaninucūnā. Bairi tocāñacā rūmuña mujāārē Diophre jāā jénibojanucūgarā, caroaro mujāā caátiānie ūne ūnie to carusaetiparore bairo īrā. ¹⁰Bairi ati carta mena mujāā yu quetibuj̄ woajoya, mujāā tūp̄ yu caíñañesēāñ ápāro jūgoye. Top̄a yu caetaparo jūgoye roro mujāā caátiānierē mujāā majūā qūēnocoānā. Bairo mujāā caápata, yu p̄ame top̄a etañ, tutuaro mena mujāā yu quetibuj̄etiḡ. Marī Quetiup̄a p̄ame roque tore bairo yu carotimasīpeere yu jowī. Jesucristo mena mujāā yerip̄a nemojāñurō cū mujāā catūgoñatutuaparore bairo ī, tore bairo yu roticūwī. Mujāārē yu yapapuo reo joroque ī mee, tore yu quetibuj̄ roticūwī marī Quetiup̄a.

¹¹Yu yarā, mujāārē yu cawoajo yaparoparo jūgoye atore bairo mujāā niñā: Caroaro usenanirīqūē mena ãnajēcusa. Caroaro átiānajē

puamerē átiānimasiñña. Tocānacāñpua caroaro yeri ñurō ãameo átiānajēcusa. Tunu bairoa jīcā yericunare bairo ãnajēcusa. Marī Pacu Dios ãameo mairíquérē, bairi jīcā yericutaje cūärē cajoü mujāä mena cū ãmarō. ¹²Tunu bairoa caroaro nacübugorique mena ãameo bocári ãameo jēniña. ¹³Marī yarā ato macāäna Jesucristore

catūgoüsarā nipetiro mujāärē ñuroti joyama.

¹⁴Jesucristo marī Quetiupau caroare cū jonemoáto mujāä nipetirore. Tunu bairo marī Pacu Dios nocárō marírē camai, bairi cū Yeri Espíritu Santo cūä mujāä mena cū ãnicöä ninucüáto.

Tocárōä niña atie queti yu cawoaturije.